

– інші види діяльності, яку організовує виш і органи студентського самоврядування.

Інноваційними формами позааудиторної роботи можуть виступати вирішення стандартних і нестандартних ситуаційних завдань; робота в анатомічному музеї кафедри або секційних кімнатах; участь у підготовці альбомів, схем, таблиць, алгоритмів, слайдів, навчальних кінофільмів, макро- і мікропрепаратів; дослідно-експериментальна робота; участь у наукових і практичних конференціях; участь у наукових семінарах і конференціях кафедр.

Не менш важливою ланкою СРС є самостійна робота в Інтернеті. Нові інформаційні технології можуть використовуватися для пошуку інформації в мережі: використання web-браузерів, баз даних, користування інформаційно-пошуковими й інформаційно-довідковими системами, автоматизованими бібліотечними системами, електронними журналами; організація діалогу в мережі – використання електронної пошти, синхронних і відтермінованих телеконференцій; створення тематичних web-сторінок і web-квестів – використання html-редакторів, web-браузерів, графічних редакторів.

Важливість і необхідність якісної підготовки студентів медичних вишів у системі підготовки майбутнього фахівця незаперечна. Дуже важливо, аби в результаті цього навчання кожен студент опанував ті знання, вміння і навички, які дозволять йому після закінчення вишу працювати в установах первинної ланки охорони здоров'я, звісно ж, протягом певного часу під контролем старших колег, але все ж самостійно.

Таким чином, на сучасному етапі реформування вищої медичної освіти виникла необхідність упровадження новітніх методів СРС, що дозволить нинішньому студенту вищих медичних закладів у майбутньому самостійно організувати свою навчальну і професійну діяльність.

Список використаної літератури

1. Мелехова Л. И. Организация самостоятельной работы студентов в медицинском вузе: методические рекомендации для преподавателей / Л. И. Мелехова, Н. Н. Ростова. – Кемерово : КемГМА, 2010. – 23 с.
2. Нейко Є. М. Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи студентів при вивченні фундаментальних дисциплін / Є. М. Нейко, Л. В. Глушко, Г. М. Ерстенюк // Медична освіта. – 2004. – № 1. – С. 13-14.
3. Одинцова В. А. Формирование познавательной самостоятельности студентов / В. А. Одинцова // Инновации в образовании. – 2009. – № 11. – С. 98-103.
4. Ходжаян А. Б. Особенности организации эффективной самообразовательной деятельности студентов в медицинском вузе / А. Б. Ходжаян, Н. В. Агранович // Фундаментальные исследования. – 2011. – № 11-1. – С. 149-153.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК СПОСІБ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ І ПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Тесленко Ю. В., Тесленко М. М., М'якінькова Л. О.

ВДНЗ України «Українська медична стоматологічна академія»,

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

Розглянуто роль самостійної роботи студентів в умовах упровадження компетентнісного підходу. Показано, що і предметні, і загальні компетентності формуються на основі здобуття досвіду самостійного розв'язання проблем і слугують інструментом набуття самостійності та самостійної навчальної діяльності.

Ключові слова: самостійна робота студентів, загальні компетентності, спеціальні (предметні) компетентності, вища школа.

Незаперечним є той факт, що процес європейської інтеграції України тісно пов'язаний зі структурним реформуванням національної вищої освіти, спрямованим на підвищення конкурентоспроможності спеціалістів тієї чи іншої галузі.

Модернізація вищої освіти в Україні та її адаптація до європейських стандартів передбачає збільшення обсягу часу, виділеного на самостійне опанування змісту дисципліни. Тому оптимізація самостійної роботи студентів (СРС) не лише буде запобігати невиправданним перевантаженням студентів у процесі їхньої професійної підготовки, а й може стати основним видом роботи формування загальних і предметних компетентностей майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах.

Питання організації СРС знайшло відповідне відображення в науковій і навчально-методичній літературі. Різні аспекти проблеми СРС розглянуто в дослідженнях вітчизняних науковців (А. Алексюк, В. Буряк, О. Заїка, Л. Клименко, В. Козаков, В. Луценко, В. Мороз та ін.).

Проблемам формування професійних компетенцій значну увагу приділяли такі науковці: В. Байденко, Н. Бібік, В. Болотов, Є. Зеєр, І. Зимня, В. Іщенко, Д. Махотін, Дж. Равен, О. Овчарук, О. Пометун, В. Серіков, Ю. Татур, Ю. Фромов, А. Хуторської, В. Шадріков та ін. На жаль, у навчально-методичній літературі бракує напрацьованих щодо способів формування загальних і предметних компетентностей майбутніх фахівців.

З огляду на це, метою статті стало визначення самостійної роботи як продуктивного методу формування загальних і предметних компетентностей майбутніх фахівців. У широкому розумінні СРС наявна на кожному навчальному занятті, а завдання викладача полягає в активізації й управлінні цією діяльністю, створенні для неї сприятливих умов за рахунок комплексу організаційно-педагогічних заходів. У вузькому розумінні СРС – це один із видів навчальних занять, специфічною особливістю яких є відсутність викладача під час навчальної діяльності студента.

Аналіз сучасної науково-педагогічної літератури показує, що СРС можна розглядати як метод навчання, як форму організації діяльності студента, як вид пізнавальної і практичної діяльності. Повніше педагогічну сутність самостійної роботи розкриває трактування її як форми колективної або індивідуальної навчальної діяльності студентів, під час якої вони засвоюють необхідні знання, оволодівають уміннями і практичними навичками, навча-

ються планомірно та систематично працювати, мислити, формувати власний стиль розумової діяльності [3].

Зміст СРС у форматі конкретної дисципліни визначається робочою програмою і конкретизується в методичних рекомендаціях. Види СРС можна розділити на: а) СРС на аудиторних заняттях; б) позааудиторну самостійну роботу (самостійні заняття студентів).

На етапі самостійної аудиторної роботи важлива роль відводиться викладачу. Під час бесіди зі студентами він доповнює і поглиблює конкретний матеріал, розглядає клінічні аспекти, уточнює незрозумілі запитання, вчить самостійно мислити. Усе це розвиває навички навчально-пізнавальної діяльності.

Позааудиторна СРС проводиться без безпосередньої участі викладача. Самостійне засвоєння окремих тем дисципліни привчає студента систематично працювати з методичною і науковою літературою, довідниками в читальному залі бібліотеки чи вдома, користуватися мережею Інтернет та іншими джерелами інформації. Для ефективного виконання завдань самостійної роботи студенти мають бути забезпечені дидактичними матеріалами, в яких указані конкретні цілі та методи їх досягнення, інформаційний блок, контрольні запитання, пропонується перелік рекомендованої літератури.

У проєкті «Tuning Education Structures in Europe» компетентності поділяють на два види:

1) загальні компетентності: дослідницькі можливості; робота в команді; управлінські; розв'язання проблем; креативність; комунікаційні можливості; можливість доносити інформацію;

2) спеціальні (предметні) компетентності, специфічні для певної галузі знань або типові для певної програми [4].

Наш власний педагогічний досвід показує, що виконання проєктної роботи студентами в мікрогрупах як вид самостійної роботи допомагає формувати одночасно як загальні (робота в команді, розв'язання проблем, комунікаційні можливості, можливість доносити інформацію), так і предметні компетентності.

Більшість студентів із зацікавленням виконують самостійні завдання в мікрогрупах (по 3-4 студенти). Освітні переваги студентів, які працюють спільно в групах, добре відомі. Серед іншого, вивчення матеріалу в групі показало достовірне підвищення якості навчання на 40 % [1]. Один із видів самостійної роботи, що сприяє формуванню в студентів пізнавальної самостійності, пов'язаний із опрацюванням матеріалу, що буде вивчатися на семінарі мікрогрупою студентів, із подальшою презентацією даної теми на семінарському занятті, бажано з мультимедійним супроводом. Мікрогрупи формуються на початку вивчення курсу, визначаються теми, над якими вони будуть працювати, і семінар, на якому вони будуть презентувати напрацьований матеріал.

З іншого боку, сформовані навички спільної роботи в групі в майбутньому дуже цінуються роботодавцями. Зокрема однією із загальних компетенцій, що були визначені проєктом «Tuning Education Structures in Europe» («Налаштування освітніх структур в Європі») [2], є вміння працювати в колективі.

Студенти із задоволенням виконують різноманітні ігрові та творчі види самостійної роботи (складання або розв'язування тематичного кросворду, ситуаційних задач тощо).

Засвоєння самостійно опрацьованого матеріалу перевіряється шляхом усного і письмового опитування. Серед письмового контролю рівня знань по СРС оптимальним, на нашу думку, є тестування. Тестові завдання мають такі переваги: високий ступінь їх об'єктивності, можливість систематичного проведення на всіх етапах навчання, стандартизованість та уніфікованість, одночасне охоплення контролем як усіх студентів, так і всього матеріалу теми, зменшення витрат часу викладачів. Проте для вищої ефективності СРС обов'язковим є окремий вид контролю - самоконтроль.

Отже, самостійна робота студентів як складовий компонент процесу навчання у вищій школі має потужний потенціал у формуванні загальних і предметних компетентностей майбутніх фахівців. Сучасні підходи до організації навчального процесу з позиції компетентнісного підходу актуалізують необхідність планомірного, методично вивіреного формування в студентів компетенцій з орієнтацією на самостійну роботу студента.

Список використаної літератури

1. Коптева С. И. Инновационные технологии и психологическое сопровождение образования: ИТИПС-образование: метод. пособие / С. И. Коптева, А. П. Лобанов, Н. В. Дроздова. – Мн. : БГПУ, 2004. – 102 с.
2. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації / [В.М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова] / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
3. Сергеенкова В. В. Управляемая самостоятельная работа студентов. Модульно-рейтинговая и рейтинговая системы / В. В. Сергеенкова. – Мн. : РИВШ, 2004. – 132 с.
4. Tuning Educational Structures in Europe. [Electronic resource]. – Access mode : http://www.europa.eu.int/comm/education/policies/educ/tuning/tuning_en.html, 25.10.2005 р.